

*Наявність в діях лица змісту правопорушення, що включає об'єкт, суб'єкт, об'єктиву та суб'єктивну сторони.

Правопорушення є підставою юридичної відповідальності організацій та їх громадян, але це не може означати, що за вчинення кожного правопорушення має бути неминуча юридична відповідальність. Є багато випадків, у яких закон звільняє від юридичної відповідальності чи може навіть зовсім виключати її. Звільнення від юридичної відповідальності – це, насамперед, відмова компетентних органів держави, в передбачених законом випадках, від осуду поведінки і застосування заходів державного примусу.

Якщо казати про підстави звільнення від юридичної відповідальності треба розуміти юридичні факти і обставини, при наявності яких в силу норм права знімається обов'язок зазнавати заходи державного примусового впливу за вчинене правопорушення.

До підстав звільнення від відповідальності, які зазначені в кримінальному, адміністративному, та трудовому законодавстві, треба віднести такі пункти:

1. Невисокий ступінь суспільної безпеки правопорушення або втрата ним ознак суспільної небезпеки

2. Низький ступінь суспільної небезпеки особистості правопорушника або особа, що вчинила правопорушення, перестала бути суспільно небезпечною

3. Діяльне каяття правопорушника – примирення з потерпілим і добровільне відшкодування заподіяної своїми діями шкоди, тобто наявність в особи соціально схвалюваної поведінки (до і після здійснення правопорушення)

4. Завершення строку давності щодо притягнення до юридичної відповідальності

5. Акт про амністію або помилування

Також можна виділити загальні підстави виключення. Такі як:

1. Особа, яка вчинила правопорушення, перестала бути суспільно небезпечною

2. Правопорушення в результаті змін обставин втратило ознаки суспільної небезпеки

Щодо підстав виключення юридичної відповідальності треба віднести такі пункти:

1. Стан особистості правопорушника, визначений як неосудний, тобто неосудність особи, що доведена в судовому порядку – не досягнутий вік, що встановлено законом.

2. Відсутність суспільної небезпеки діяння у випадках захисту суб'єктом своїх прав - необхідна оборона та крайня необхідність

3. Відсутність у діянні елементів складу правопорушення – об'єктивно протиправне діяння, тобто діяння безвинне, фізичний або психічний примус, виконання наказу

4. Заподіяння шкоди при затриманні особи, що скоїла злочин, обґрунтований ризик

5. Скасування акта, що установив юридичну відповідальність.

Певною мірою інститут звільнення є винятком з правил настання юридичної відповідальності за вчинене правопорушення. У таких ситуаціях суб'єкт правопорушення не стає суб'єктом юридичної відповідальності, хоча зазвичай ці категорії тотожні.

Таким чином ми розкрили поняття юридичної відповідальності, дослідили її систему і види, проаналізували підстави звільнення та виключення юридичної відповідальності.

Доцент кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана, кандидат
юридичних наук, доцент

Рощина Інна Олександрівна
ВІДПОВІДНІСТЬ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ СТ. 10
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І
ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Серед прав людини і основоположних свобод, передбачених ст. 10 Європейської конвенції, права людини на свободу вираження поглядів найбільш викликають дискусії як у

теорії, так у практичній діяльності. Особливо це стосується свободи одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів.

Дійсно, тільки один навіть текст ст. 10 (Свобода вираження поглядів) Європейської конвенції, без будь – яких рішень Європейського суду, дає ґрунт для дискусій і різних підходів до визначення самого сенсу цієї статті. Так, згідно п. 1 ст. 10 Європейської конвенції кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств [1, с. 218].

У даний час в Україні, у зв'язку протистояння влади та опозиції, виникають різного роду думки і судження щодо публічної критики політичних діячів, а також їх публічних виступів. Як нам представляється, відповіді на багато питань цієї теми дав Європейський суд у рішенні по справі «Лінгенс проти Австрії» [2].

Рішення Європейського суду в справі Лінгенса є не тільки одним з найбільш цитованих, а й добре логічно аргументованим. Іншими словами, це рішення Європейського суду стало аксіомою при розгляді інших заяв громадян за ст. 10 Європейської конвенції. Характерним прикладом у цьому відношенні може бути рішення Європейського суду в справі «Українська прес – група проти України» [3].

Рішення Європейського суду по справі «Українська прес – група проти України» було перше проти України відповідно до ст. 10 Європейської конвенції, яке встановило порушення права на свободу слова через існування структурних проблем, що потребує від держави змін законодавства та судової практики.

Встановлені порушення визнані настільки серйозними, що Європейським судом задоволена безпрецедентна сума моральної шкоди за порушення ст. 10 Європейської конвенції – 33 тисячі ЄВРО. Вимоги Української прес – групи було задоволено повністю, оскільки через рішення українських судів журналісти були піддані цензурі та тиску і не могли вільно висловлювати свої погляди.

Уряд України не погодився з рішенням і вимагав перегляду справи Великою палатою Європейського суду, оскаржуючи суму сатисфакції. Велика палата відхилила клопотання Уряду України і рішення стало остаточним [4].

Характерно, що в українському законодавстві положення ст. 10 Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод знайшли своє адекватне відображення.

Так, у ст. 15 Конституції України вказано, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законами України [59, с. 5].

Положення ст. 10 Європейської конвенції відображені і у ст. ст. 34 і 35 Конституції України.

У Кримінальному кодексі України є п'ять статей, які охороняють права і свободи людини, передбачені ст. 10 Європейської конвенції [6, с. 72, 78-79]. Так, згідно ст. 161 КК України умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками караються в кримінальному порядку.

Статтею 178 КК України за пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку передбачено покарання штрафом до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від шістдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох

років, або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 179 КК України визначає міри покарання за незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь.

Стаття 180 КК України (Перешкоджання здійсненню релігійного обряду) містить дві диспозиції і, відповідно, міри покарання, а саме:

1. Незаконне перешкоджання здійсненню релігійного обряду, що зірвало або поставило під загрозу зриву релігійний обряд, –

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років.

2. Примушування священнослужителя шляхом фізичного або психічного насильства до проведення релігійного обряду, –

карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців.

Статтею 181 КК України передбачена кримінальна відповідальність за організацію або керівництво групою, діяльність якої здійснюється під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів і поєднана із заподіянням шкоди здоров'ю людей або статевою розпущістю, а також за ті самі дії, поєднані із втягуванням в діяльність групи неповнолітніх,

Зіставивши ст. 10 Європейської конвенції з нормами права, передбачених внутрішнім законодавством України, можна зробити висновок про те, що теоретично, останні повністю відповідають вимогам ст. 10 Європейської конвенції. Тому необхідно усунення суцільний корупції в судовій системі України, щоб суди чітко виконували вимоги чинного законодавства, а відтак, не порушували права громадян, передбачених ст. 10 Європейської конвенції.

Список використаних джерел

1. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Право України, 2010. – № 10. – С. 215 – 233.

2. Європейський суд. Справа «Лінгенса проти Австралії». Рішення від 8.07. 1986 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/980_066

3. Європейський суд. Справа «Українська Прес – Група» проти України». Рішення від 29.03.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_382

4. Переклад цього та інших рішень Європейського суду розміщено на Інтернет – сайті Міністерства юстиції України, що надає їм статусу офіційних документів та дозволяє використовувати попередню практику Суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua>

5. Конституція України. Основний закон України. – К. : Видавець ПАЛИВОДА А.В., 2009. – 48 с.

6. Кримінальний кодекс України: за станом на 01.05.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Курсант 4-го курсу ННІ №1 НАВС

Семижон Алла Володимирівна

ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ ВЛАДИ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ІНДИКАТОР РІВНЯ ДЕМОКРАТІЇ В СУСПІЛЬСТВІ

В сучасних умовах процесу модернізації одним з головних векторів розвитку в Україні є створення системи соціального партнерства між органами державної влади й місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства. Оптимальні можливості для результативної взаємодії громадянського суспільства та публічної влади, збалансованості їх відносин мають місце у державах із демократичним режимом. Тому одним з наріжних каменів юридичної науки сьогодення є проблема транспарентності.